Raadsvoorstel

Datum Raadsvergadering:	
Agenda nr:	
Onderwerp	Opgave huisvesting statushouders en opvang asielzoekers
Van:	Frank Theys
Telefoonnummer:	4341
Email:	Frank.Theys@etten-leur.nl

Aan de leden van de raad.

Voorstel

1. Te bevestigen dat de gemeente Etten-Leur bereid is per 1 januari 2025 te voldoen aan haar opgave voor de huisvesting van statushouders en de opvang van asielzoekers.
2. Het college de opdracht te verstrekken om uit te werken hoe wij aan deze opgave invulling geven inclusief een startnotitie voor een passend participatietraject met onze inwoners.
3. Het college eventuele aandachtspunten en criteria mee te geven die verwerkt worden in het vervolgtraject.

Inleiding

Iedere gemeente in Nederland heeft via de provincie van de Rijksoverheid een opgave gekregen voor de huisvesting van statushouders en de opvang van asielzoekers. Dit geldt ook voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Zeven gemeenten binnen district De Baronie werken samen als ware zij één gemeente om deze opgaven te realiseren.

Statushouders
Voor de zeven Baroniegemeenten samen bedraagt de taakstelling voor de huisvesting van statushouders voor de eerste helft van dit jaar 498 personen. Voor Etten-Leur is dit aantal 53 personen. De taakstelling wordt per halfjaar bekendgemaakt, aan de hand van de verwachtte instroom van het aantal asielzoekers. Aangenomen wordt dat de taakstelling in het tweede halfjaar van 2023 hetzelfde of hoger zal zijn dan het eerste halfjaar. Voor navolgende perioden is nog niets bekend. De huisvesting van statushouders lukt tot nu toe in Etten-Leur, maar het legt wel een druk op de sociale woningvoorraad.

Asielzoekers

Voor de opvang van asielzoekers hebben de Baronie- gemeenten samen een opgave van 1510 personen die per 1 januari 2024 opgevangen moeten worden. Voor Etten-Leur is dit aantal 161. Op dit moment zijn er nog geen asielopvangplekken binnen de Baronie. Daarom heeft de Baronie bij de provincie aangegeven niet op 1 januari 2024 aan haar opgave te voldoen, maar op 1 januari 2025. Om aan te geven hoe zij dat gaat doen, levert de Baronie voor 1 april 2023 bij de provincie een plan in.
Omdat de Baroniegemeenten optrekken als ware zij één gemeente, is het mogelijk om onderling (een deel van) de opgaven uit te ruilen. Zo kan een gemeente bijvoorbeeld aanbieden extra statushouders te huisvesten en een andere gemeente meer asielopvang realiseren. Om verschillende redenen, die wij in dit voorstel zullen toelichten, zien we dit echter niet als beste mogelijkheid. Daarom wordt onder beslispunt 2 voorgesteld uit te werken hoe Etten-Leur uiterlijk per 1 januari 2025 aan haar eigen taakstelling voor zowel statushouders als asielzoekers kan voldoen.

Proces
Op 1 april 2023 moet Etten-Leur en de Baronie bij de provincie aangeven hoe zij aan haar opgaven gaat voldoen. Met een positief besluit doen wij de toezegging dat Etten-Leur op 1 januari 2025 voldoet aan zowel de taakstelling voor de huisvesting van statushouders, als de opgave om 161 asielzoekers op te vangen.
Eerder is aangegeven dat Etten-Leur geen locaties heeft voor asielopvang. Dit uitgangspunt is gebaseerd op een inventarisatie waarbij we uitgegaan zijn van gronden of panden waarover de gemeente zelf kan beschikken (die in eigendom zijn) en waar de aankomende 10 jaar geen ruimtelijke plannen gerealiseerd worden. De criteria die het COA hanteert voor de realisatie van een azc zijn echter aanzienlijk ruimer (zie bijlage 1 voor de door het COA gehanteerde criteria). Hiermee zijn meerdere locaties in Etten-Leur voor het COA technisch geschikt en beschikbaar. Op welke wijze deze aanvaardbaar zijn, is aan de gemeente om te bepalen. Bij een positief besluit op dit voorstel zullen wij daarom in het vervolg van 2023 eerst met een voorstel komen om met u de criteria voor vestiging van een opvanglocatie vast te leggen. Aan de hand daarvan volgt een voorstel om een daadwerkelijke locatie aan te bieden aan het COA.

Beoogd effect en evaluatie:

Beoogd effect van dit voorstel is dat Etten-Leur (en in het verlengde de Baronie) kan voldoen aan de opgelegde taakstellingen op het vlak van huisvesting van statushouders en opvang van asielzoekers, op een manier die zowel voor haar huidige inwoners als voor nieuwe inwoners en vluchtelingen ruimtelijk en sociaal zo goed mogelijk ingevuld wordt.

Argumenten

1.1 Huisvesting extra statushouders heeft nadeliger effect voor inwoners dan realiseren opvang.

Omdat de Baronie als één gemeente optreedt bij het realiseren van de verschillende huisvestings- en opvangopgaven is het theoretisch mogelijk om met de andere Baroniegemeenten afspraken te maken over wie meer statushouders huisvest en wie meer asielzoekers opvangt. Met de voor iedere gemeente aanzienlijk gestegen opgave in asielplaatsen, is het de vraag of de Baroniegemeenten deze uitruilmogelijkheid in de praktijk nog als reële mogelijkheid zien. Hierop gaan we verder in, in de paragraaf Alternatieven/varianten.

Als andere gemeenten echter tot een dergelijke uitruil bereid zijn, dan moet ook gekeken worden naar de effecten van overname van extra statushouders van andere gemeenten, ten opzichte van het zelf realiseren van asielopvang. Deze effecten zijn beschreven in bijlage 2. De effecten van extra huisvesting van statushouders zijn zodanig nadelig, dat wordt voorgesteld hier niet op in te zetten.

1.2 We willen zelf regie blijven houden op het invullen van onze opgaven en hoe we dat doen.

Zoals hierboven in argument 1.1 is aangegeven en nader wordt toegelicht in de paragraaf Alternatieven/varianten, is het zeer onzeker of andere gemeenten in de Baronie tot meer asielopvangplaatsen komen dan hun opgave, en of zij dan bereid zijn deze uit te ruilen voor de huisvesting van statushouders. Omdat wij niet afhankelijk willen zijn van deze onzekerheid, willen wij ons richten op het voldoen aan onze eigen opgaven.

Daarnaast is de spreidingswet in voorbereiding. Deze ligt nu ter consultatie voor. De inhoud en vaststelling van de wet is nog onzeker. Wanneer deze wet echter wordt aangenomen door de Tweede en Eerste Kamer kan de rijksoverheid gemeenten die niet voorzien in het opgegeven aantal asielplaatsen, aanwijzen om dit alsnog te doen. Als dat gebeurt, zal de regie bij gemeenten op de plaats en vorm van een opvanglocatie afnemen. De criteria van het COA (bijlage 1) zijn dan leidend.

Omdat de gemeente Etten-Leur samen met haar inwoners zelf regie wil houden hoe zij invulling geeft aan de landelijke opgave, wordt voorgesteld hier zelf onderzoek naar te doen.

1.3 We denken met u tot een aanvaardbare opvang te kunnen komen.

Het COA heeft behoefte aan verschillende vormen van asielopvang. In bijlage 3 geven we hiervan een overzicht. Met behulp van de criteria voor een opvanglocatie, die we na consultatie van onze inwoners met u zullen vaststellen (zie ook argument 2.1), kunnen wij ons richten op de best passende vorm van opvang voor de gemeente Etten-Leur. Op deze manier kunnen we een technisch geschikte, beschikbare en aanvaardbare opvang in Etten-Leur realiseren.

1.4 Met het realiseren van asielopvang dragen we ons deel bij aan het oplossen van een landelijk probleem en bieden we vluchtelingen een goede start.

We hebben in Etten-Leur, met succes, eerder asielzoekers opgevangen. Dit is inmiddels 15 jaar geleden. In de tussentijd hebben andere gemeenten deze taak gepakt. Bij het oplossen van het huidige landelijke probleem willen wij opnieuw verantwoordelijkheid nemen en de regie behouden.

2.1 Het bepalen van de criteria voor een opvanglocatie bereiden we voor in overleg met inwoners en gemeenteraad.

Indien het college opdracht krijgt een en ander uit te werken, willen we eerst een participatietraject ontwerpen waarmee we in overleg met inwoners, maatschappelijke partners en gemeenteraad kunnen komen tot criteria waaraan een locatie getoetst kan worden om zo te komen een aanvaardbare locatie voor goede opvang.

Alternatieven/varianten

1.1. Enkel inzetten op huisvesting statushouders

Zoals hierboven in argument 1.1 aangegeven is het theoretisch mogelijk om met de andere Baroniegemeenten afspraken te maken over het huisvesten van meer statushouders van andere gemeenten, in ruil voor het opvangen van minder of geen asielzoekers.

De effecten hiervan zijn nadelig voor de Etten-Leurse woningmarkt en brengen ook financiële en personele risico's met zich mee. We hebben de mogelijkheid van het overnemen van extra statushouders in een eerder stadium echter wel als alternatief bekeken. Op dat moment (zomer 2022) was de opgave voor de opvang van asielzoekers echter ongeveer de helft lager. Eind november is deze door het Rijk opgetrokken naar de huidige 161 plaatsen voor Etten-Leur. In de zomer 2022 had de Baronie het al zeer moeilijk om tot de gevraagde opvangplaatsen te komen. Met de huidige verdubbeling heeft sowieso nog geen enkele gemeente de mogelijkheid en bereidheid gevonden om meer asielzoekers op te vangen, dan de eigen opgaven. En mocht deze mogelijkheid toch gevonden worden, dan zal het aantal statushouders dat Etten-Leur moet overnemen om geen van de 161 asielplaatsen uit de eigen taakstelling te realiseren dusdanig hoog zijn, dat dit zeer ongewenste effecten op onze woningvoorraad heeft.

1.2. Niet voldoen aan de opgave

Een alternatief voor dit voorstel is bewust te kiezen voor het niet voldoen aan de opgave voor de opvang van asielzoekers. Wanneer Etten-Leur de opgave voor de opvang van asielzoekers niet realiseert, dan kan het Rijk, als de spreidingswet door de Tweede en Eerste Kamer wordt aangenomen, ons hiertoe dwingen. Met dit voorstel behouden we zelf invloed en regie op hoe we de opgave realiseren.

Kanttekeningen en risico's

1.1. Door pas op 1 januari 2025 aan de opgave te voldoen lopen we het risico op een aanwijzing voor (crisisnood)opvang

Het Rijk heeft ons, via de provincie, de opdracht gegeven vóór 1 januari 2024 in Etten-Leur 161 plaatsen asielopvang te realiseren. Met een akkoord op dit voorstel geven we op 1 april 2023 bij de provincie aan dat we dit na onderzoek gaan doen, maar pas een jaar later, namelijk op 1 januari 2025. Daarmee is het risico op een aanwijzing voor de realisatie van opvang niet volledig weggenomen. Het risico op een aanwijzing om reguliere azc-plaatsen te realiseren, schatten we laag in. Ook omdat de spreidingswet nog in consultatie is en het nog niet zeker is dat deze aangenomen wordt. Omdat de druk op de huidige azc's nog altijd hoog is en er vanaf de lente weer een aanzienlijk tekort aan bedden wordt voorspeld, bestaat er echter wel een risico dat Etten-Leur wordt aangewezen voor de organisatie van (kortdurende) crisisnoodopvang in het kader van de Wet Veiligheidsregio's.

1.2. Maatschappelijke weerstand tegengaan door openheid en participatie

Uit ervaring bij andere gemeenten de afgelopen jaren weten we dat het voornemen om asielopvang in een gemeente te realiseren kan leiden tot weerstand onder inwoners. We kunnen dit niet volledig wegnemen. Wel willen we open zijn in de besluitvorming en denken we samen met inwoners en

maatschappelijke partners tot een vorm van opvang en criteria voor de aanvaardbaarheid te kunnen komen, die het draagvlak voor een azc versterken.

Toelichting

Als u akkoord gaat met dit voorstel, dan vraagt de uitwerking van de invulling van onze opgaven personele inzet van verschillende afdelingen van onze ambtelijke organisatie.

Dit voorstel heeft geen financiële of juridische gevolgen. Volgende stappen hebben mogelijk wel een financiële of juridische component. Deze worden dan in een voorstel dat behoort bij de stappen, meegenomen.

Duurzaamheid

Het op een goede manier voldoen aan onze opgaven zorgt voor een kansrijke start voor mensen die nieuw zijn in onze gemeente en regio en die met recht uit hun land gevlucht zijn. Het zorgt er ook voor dat we dit doen met oog voor onze huidige inwoners.

Planning

1.1. Bij akkoord op dit voorstel geven wij op 1 april 2023 bij de provincie aan dat Etten-Leur gaat onderzoeken hoe wij uiterlijk 1 januari 2025 kunnen voldoen aan onze opgave voor de huisvesting van statushouders en de opvang van asielzoekers.

2.1. Bij akkoord op voorstel 1, zullen wij in het tweede kwartaal van 2023 met een startnotitie komen hoe wij het participatietraject aan willen pakken.

Communicatie en participatie

1.1. Het vraagstuk over de inzet van onze gemeente binnen het district vraagt nu eerst een richtinggevende uitspraak van de gemeenteraad.

2.1. Hoe de gemeente Etten-Leur vorm wil geven aan de opvang van asielzoekers en statushouders leent zich uitstekend voor een participatietraject. Daarbij richten we ons op de criteria die van belang zijn voor het vinden van een opvanglocatie. Bij een akkoord op voorstel 1 zullen wij de manier waarop wij het participatietraject vorm willen geven opschrijven in een startnotitie en deze voorleggen aan uw raad.

Bijlagen

1. Basisvereisten opvanglocatie COA
2. Effecten extra huisvesting tov opvang
3. Verschillende vormen van asielopvang

Etten-Leur, 28 februari 2023

burgemeester en wethouders,

drs. C. (Cor) Smits
gemeentesecretaris

drs. M.L. (Mark) Verheijen
burgemeester (wnd)